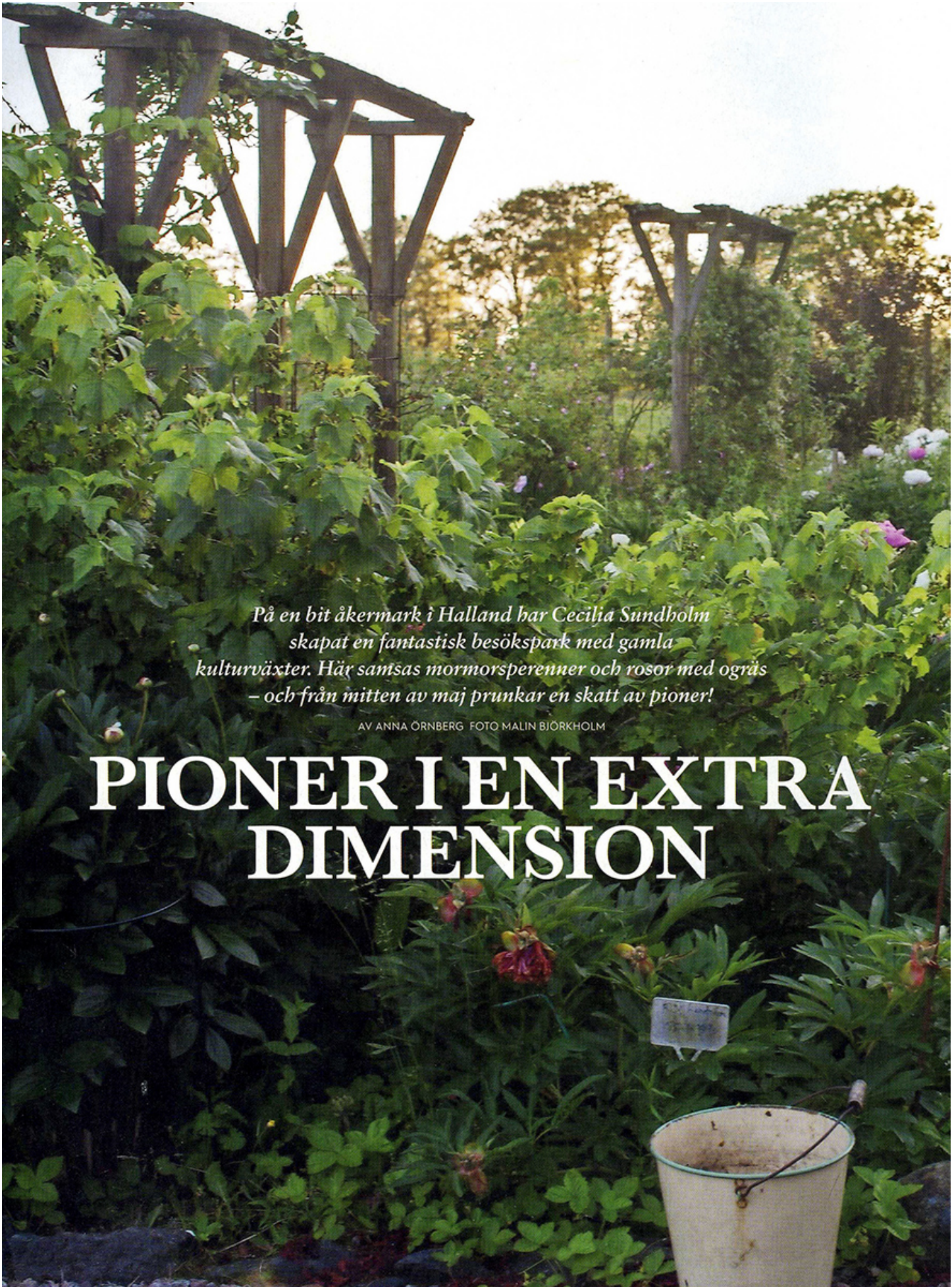

*På en bit åkermark i Halland har Cecilia Sundholm
skapat en fantastisk besökspark med gamla
kulturväxter. Här samlas mormorsperenner och rosor med ogräs
– och från mitten av maj prunkar en skatt av pioner!*

AV ANNA ÖRNBERG FOTO MALIN BJÖRKHOLM

PIONER I EN EXTRA DIMENSION

Stolpar av tryckt virke och
överliggare i råsågad ek utgör
effektfulla växtstöd.
Vindkraftverket harmonierar
fint med Cecilias
ekologiska trädgård.

Kulturarvsträdgården i Tvååker är en labyrint av rabatter och hemliga små gångar. Pionerna bär namn som Greta, Adelina, Kerstin, Tilda, Alma ... När Cecilia inte har kunnat finna pionens egentliga namn döper hon dem tillfälligt efter givaren eller platsen där hon har fyndat dem.

PIONER I EN EXTRA DIMENSION

DET RÄCKER INTE med att vara kreativ, slitsam och envis. För att skapa en trädgård av det omfång Cecilia Sundholm har gjort krävs ett särskilt slags kärlek till ogräs och jord. På 2 000 kvadratmeter åkermark, med fin mylla och goda förutsättningar men i övrigt inte ett skvatt, har Cecilia skapat en storslagen visningsträdgård. Dessutom en gammaldags plantskola samt en genbank av kulturväxter med mormorsperenner, ros och pion.

Trädgården, som ligger på arrendemark i halländska Tvååker, ter sig snarast som en frodig park med tillfälle att gå vilse bland rabatterna. Genom att öppna den för besökare är det just vad Cecilia inbjuder till, dessutom erbjuder hon föredrag om design och växtskötsel, liksom kurser och evenemang. Och allt detta för att hon för nio år sedan hade vuxit ur sin gamla trädgård i Kungsbacka.

– Utrymmet tog slut. Och trots att en snäll granne upplåtit sin gräsmatta blev jag tvungen att hitta en ny plats för alla mina skatter.

Cecilias förra trädgård var inte en sådan man lämnar kvar. Alla dyrbarheter grävdes upp och fick följa med till Tvååker där hon började om på nytt, med något som tagit fart mest av en slump.

– Jag hade jobbat som bild- och fotolärare i flera år, men plötsligt kändes allt lite platt. Med ett nymornat trädgårdsintresse skolade jag om mig till trädgårdsdesigner, och blev snart varse att trädgårdsarbete är som ett fyrdimensionellt sätt att jobba med bild. Att det blir fyra dimensioner har med tid att göra, eftersom tiden är en dimension som spelar in. →

Cecilia Sundholm

Ålder: 63 år.

Yrke: Trädgårdsdesigner och anläggare, journalist och fotograf som driver en gammaldags plantskola.

Familj: Katten Totte, 4 år.

Bor: I Tvååker i Hallands län, med en frodig arrendeträdgård om 2000 kvadratmeter. Växtzon 1.

Just nu: Håller kurser i rosbeskärning och trädgårdsdesign. Arbetar utomhus och njuter av tidig grönska, perenner, tulpaner och pingstliljor.

Besök: Cecilias Trädgård är öppen för besök mellan den 1 april och den 30 september. Se mer på www.ceciliadesign.se och www.blogg.ceciliadesign.se

”När jag började forska i pionens historia hittade jag en sagolik rikedom”

Franska fröken 'Marie Crousse'
från 1892 är mjukt laxrosa,
vilket är en mycket ovanlig färg
för pioner.

42 av de exotiska pionerna har hämtats vid Tyresö slott i Stockholm. Alla är vackra, flerfärgade, friska och robusta men är ännu utan namn.

Flörtigt förförisk är pionen som fyndats i Åsarp, med gräddvitt rufs inramat av stora rosa kronblad.

Alice Crouse?

'Primrose', 3' är som en gräddvit bakelse som går mot svagt gult i mitten, serverad på ett fat av svagt rosa kronblad. Honungsdaggen som blomman utsöndrar lockar till sig myror, som även kalas på bladlöss.

Strimlön, högt gräs och högvuxna perenner ger trädgården höjd och mystik, grusgångarna blir en labyrinth där överraskningar väntar runt kröken.

Funkia är en favorit med sin variation i bladfärg och form. Koppargrytan står insmugen under 'Krossa Regal' och 'Sum and Substance'.

PIONER I EN EXTRA DIMENSION

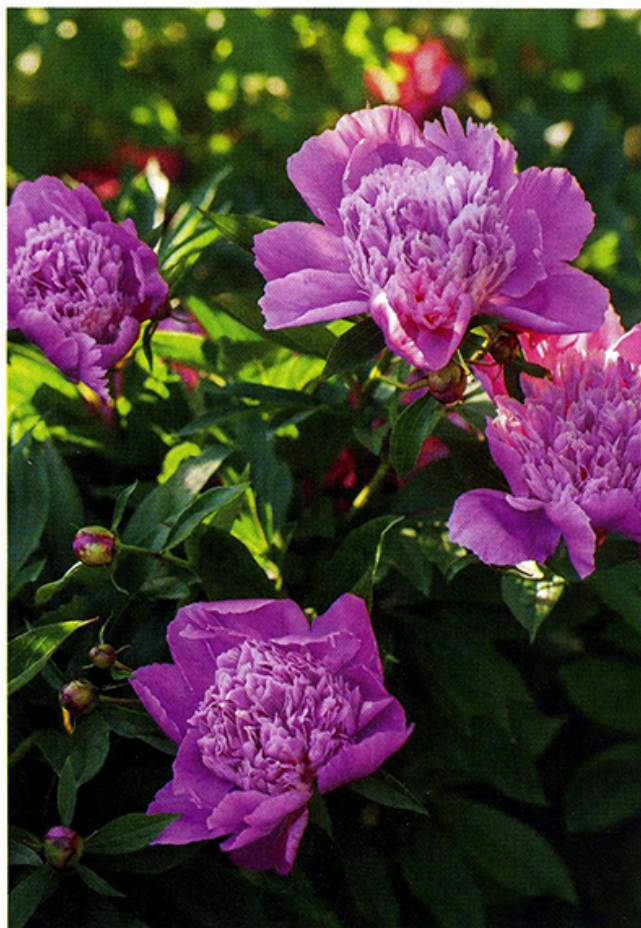
När Cecilias trädgårdsintresse först vaknade, och den egna trädgården var fattig på innehåll, tog hon tacksamt emot allt hon fick från andra trädgårdsälskare. Så kom allehanda gammaldags perenner i hennes väg, och hon grävde glatt ner dem i rabatterna där hemma.

Hennes första pion var en rotklump som låg slängd i en komposthög, räddad i tron att det var en dahliaknöl. När den blommade blev Cecilia överraskad av dess ljuvliga fågning, och snart hade hon blivit en passionerad pionjägare.

– På 1990-talet var utbudet i svenska handelsträdgårdar ganska påvert, och det är det fortfarande om man ser på det med historiska mått. För när jag började forska i pionens historia visade litteraturen på en sagolik rikedom. En förlorad skatt!

Klenoderna klickade i gång Cecilias samlarlust och hon började målinriktat att samla pioner, dokumentera ägare och leta i litteraturen för att kunna namnbestämma dem. I tidningar från 1900-talets början hittade hon en artikel om markis Claes E F Lagergren på Tyresö slott i Stockholm, vars fantastiska pionsamling inhandlats på plats hos förädlaren i Frankrike. Efter kontakt med Nordiska museet, som äger slottet i dag, fick Cecilia lov att dela trädgårdens olika pioner för att föröka dem och försöka spåra deras namn. Sålunda har hon letat från koja till slott och kan nu räkna in runt 130 olika pionsorter som blommar från mitten av maj till slutet av juni.

– Pionen är en hårdig rackare! Många av dem jag har hittat genom åren har vuxit på samma plats så länge att ingen vet när eller hur de

Vid ett litet torp i halländska Tom hittade Cecilia denna rosa pion, som visat sig vara en robust, tålig och snabbetablerad sort.

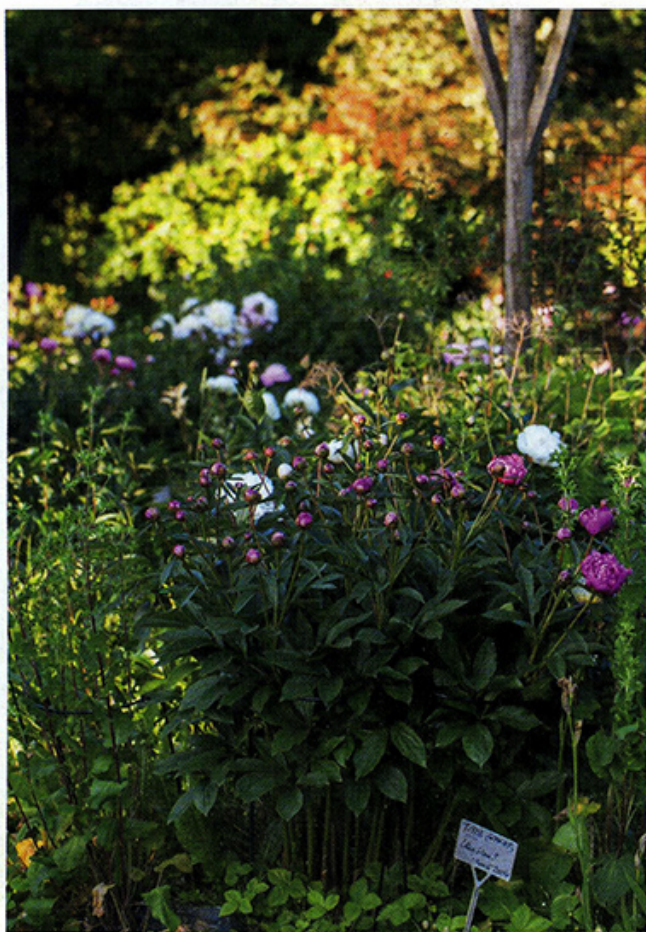
kom dit. När jag har fått en pion av någon gammal tant eller farbror har det ibland följt med en historia. Men även om det inte hjälper mig att finna pionens namn så bevisar det att just den plantan kan ha vuxit på platsen i hundra år.

Det i sig talar för den specifika växtens höga kvalitet. Under 1800-talet, då Europa fick av rena pionfebern, togs det fram tusentals sorters luktpioner – den ena mer fantastisk än den andra. I dag är de flesta gamla skönheter borta, en del för att de varit svåra att dela och föröka eller varit drabbade av sjukdom, andra för att de ratats av köparna och därmed av odlarna. Det innebär att de gammaldags pioner som ännu cirkulerar har överlevt för att de varit exceptionellt vackra, väldoftande, hårdiga och lättförökade. Och har pionerna dessutom vuxit och blommat på en och samma plats i årtal klassas den som en riktig tuffing. Däremot kan inte alla Cecilias pionfynd sägas vara väldoftande och fantastiska.

– Allt kan inte vara en skönhetsstävling. Det är med pioner som med människor – man kan ha egenskaper som berättigar ens plats på jorden även om man inte är den vackraste av de alla. Vissa röda pioner kan till och med lukta direkt illa.

I Cecilias trädgård finns plats för både högt och lågt. Här växer allt från koketterande pioner, romantiska rosor och gammaldags perenner till dekorativa gräs och spännande träd. Men även ogräs har sin givna plats.

– Det är populärt att odla blommor som lockar bin och fjärilar, →

Storkunder hos pionförädlaren kan ha turen att få en egen pion uppkallad efter sig, precis som 'Marquis C Lagergren' fick 1911.

PIONER I EN EXTRA DIMENSION

men ingen vill ha brännässlor trots att det är dem de flesta fjärilslarver som ska bli fjärilar tycker om. Och bina, de älskar sälj och maskrosor!

– Om allt ska frodas så behövs även det vi kallar ogräs. Många som anlägger en trädgård tänker att dess främsta syfte är att behaga oss människor. Men var och en av växterna har ursprungligen en annan uppgift i näringskedjan. Dess existens är främst till för, eller beroende av, en viss insekt eller andra djur.

För en harmonisk trädgård behövs mångfald och Cecilia påpekar att även vatten ger liv. Medan många naturliga vattensamlingar dräneras, dikas ur och grävs bort lät Cecilia i stället skapa en stor damm till sin trädgård. Och blev jublande glad när den blev hemvist åt salamandrar och grodor, liksom att den lockade till sig trollsländor.

– Även existenser som inte lever i vatten behöver vatten. Det är en välgärning att ställa ut stora fat med vatten här och var i trädgården, då hjälper man såväl fåglar och fjärilar som andra insekter.

Det finns förstås en och annan rackare man ogärna vill få in i trädgården. Men ohyra och skadeinsekter är ofta artspecifika och föredrar en speciell typ av växter, tipsar Cecilia. Genom att ha stor variation och många olika slags växter blir trädgården friskare och mer motståndskraftig. I stället för att eliminera oönskade gäster med gifter är det bättre att arbeta omvänt, och gå in för att stärka växterna. Dessutom är jorden A och O, och kompost alldeles för underskattad.

– Dålig jord är boven bakom mycket. Genom att blanda ner kompost och lite naturgödsel ger man jorden mängder med mikroorga-

Borstnejlika, lupin, blommande palsternacka och olika pioner – Cecilias trädgård bidrar generöst till fina blandbuketter.

nismer, som ger starka och tåliga växter och samtidigt hjälper till att hålla undan sjukdomar.

Cecilia skojar lite och berättar att hon hört hur ”mycket fibrer i maten gynnar magen”. Precis så är det med jorden. Mata den med fibrer så gynnas alla mikrober som gör jorden levande, därmed hjälper man naturen att själv sköta det den gör bäst.

– Trädgården är inte till inkom för människans nöje, men vi får vara en del av den. Att med små medel gynna naturens egen kraft är ett sätt att säga tack! ●

Så lyckas du med pionerna:

Placering. Pioner älskar solsken men blommar snabbt över i full sol.

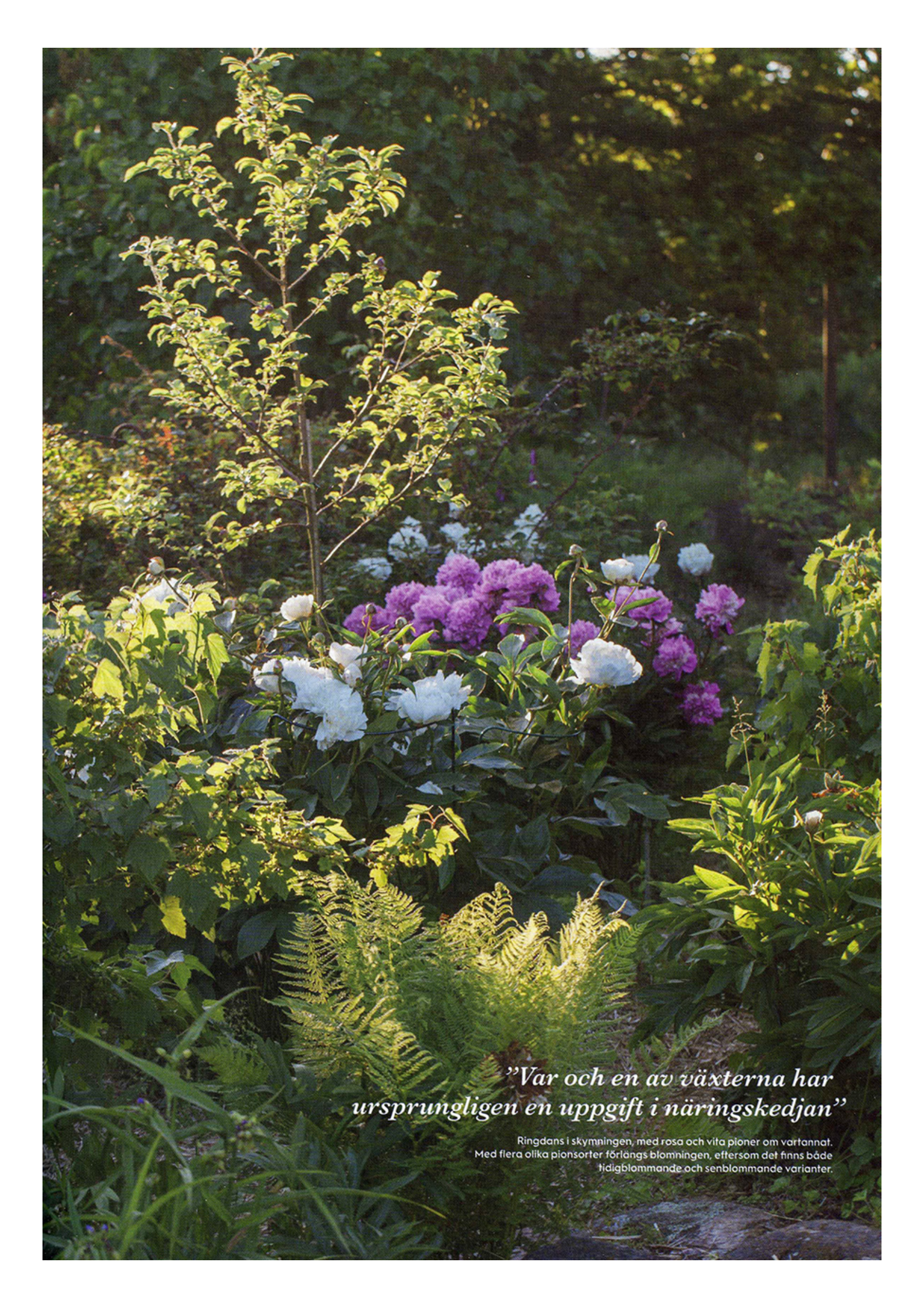
En halvkuggig plats ger lång blomning. Sätt plantorna med en meters mellanrum så de har plats att bre ut sig. Högvuxna och kraftiga sorter ställs glesare. Jorden bör vara väl-dränerad, lucker och näringsrik, gärna med inslag av lera och kalk.

Plantering. Luckra jorden, fyll på med bra jord. Plantera grunt, de nya skottanlagarna ska inte komma djupare än tre till fem centimeter under jordytan.

Stöd. Pionens stjälkar behöver stöd för att inte lägga sig av blommornas tyngd.

Skötsel. För mycket gödsel ger mer blad och färre blommor. Vattna noga i maj för att inte knopparna ska torka ut. Vattna direkt på jorden, inte på bladen.

Skydd. Bästa sättet att skydda pionerna är att låta den vara i fred. Om den ska delas eller flyttas görs det i slutet av september.

*"Var och en av växterna har
ursprungligen en uppgift i näringskedjan"*

Ringdans i skymningen, med rosa och vita pioner om vartannat.
Med flera olika pionsorter förlängs blomningen, eftersom det finns både
tidigblommande och senblommande varianter.

Grusgångarna slingrar
sig runt hela trädgården och
vidgar sig ibland till små torg i
grönskan, som ett andrum från
frodighetens överdåd.

*"Många av pionerna jag har hittat
genom åren har vuxit på samma plats så länge
att ingen vet när eller hur de kom dit*